Tafsiira Suuratu Al-Ankabuut-Kutaa 19

Description

Rabbii oltaâ€™aan ala wanta biraa gabbaruun (waaqefachuun) sirriidhaa?
Wanti tokko sirrii taâ€™uu ykn dogongora taâ€™uu isaa akkamitti beekanii? Ragaa qabatamaan beekanii miti ree? Ragaan qabatamaan yoo hin jiraatin wanti suni sirrii miti. Namni wanta tokko kan waaqefatuuf faaydaa isarraa argachuuf ykn miidhaa ofirraa deebisuuf barbaadeti. Akkasi miti ree? Wanti gabbaran kuni faayda namaaf argamsiisuf faayda kan uumuu taâ€™uu qaba. Akkasumas, miidhaa namarraa deebisuuf dandeetti qabaachu qaba.Rabbiin ala wanta hundaa kan uumuu ni jiraa? Ammas, Isaan ala wanta hunda irratti dandeetti Kan qabu ni jiraa? Wanta hundaa kan uumuu fi dandeetti irratti qabu Isa qofa erga taâ€™ee kan gabbaruu (waaqefachuu) qaban eenyuu? Rabbiin qofa. Wanta waa uumuu hin dandeenye ykn dandeetti homaatu hin qabne maal namaaf haa godhuuf gabbaranii (waaqefatanii)?

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
لَيَقُولُنَّ اللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾

â€œDhugumatti â€œEenyutu samiiwwanii fi dachii uumee, aduu fi baatis laaffisee?â€• jette yoo isaan gaafatte, dhugumatti â€œRabbiidhaâ€• jedhu. Kanaafu, akkamitti garagalfamuu?â€• Suuratu Al-Ankabuut 29:61

Yaa Rasuula! Mushrikoota akkana jettee yoo gaafatte: sirna dinqisiisaa kana irratti samiiwwanii fi dachii eenyutu uumee? Aduu fi jiâ€™a laaffisee?â€•, isaaniis akkana jedhu, â€œRabbii tokkichatu isaan uume.â€• Kanaafu, Rabbii Khaaliqaa fi Tooâ€™ataa waa hundaa taâ€™eetti amanuu irraa akkamitti garagalanii wanta biraa Isa waliin gabbaruu?[1]

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa samii fi dachii hin sochoone jireenya namootaatiif ni uumee. Ergasii aduu fi jiâ€™a ajaja Isaatiin sochoâ€™an ni uume. Samii fi dachiin hanga Guyyaa Qiyaamaatatti bakka isaaniiti hin sochoâ€™an. Aduu fi jiiyni immoo sarara isaanii qabatanii sochoâ€™u (deemu) itti fufu. Akkuma xaaraa manaa irraa ampuulin gadi ifu, samii irraayis adu fi jiiyni gadi ifu. Kuni fooyyaâ€™insaa fi faayda ilma namaatiif. Gara jalaatin immoo dachii keessaa biqiltoonni ol-biqilu. Biqiltoonni kunniin ifa aduutti fayyadamuun firii kennu. Namoonni firii isaanii nyaatun jiraatu. Kanaafu, haala kanaan samii fi dachii uumuun, aduu fi jiâ€™a laaffisuun jireenya namaatiif Kan mijeesse Rabbiin ala kan biraa jiraa? Wantoonni namoonni Rabbiin alatti gabbaran (waaqefatan) kana gochuu dandaâ€™uu? Kana gochuu erga hin dandeenyee maaliif Rabbii tokkicha haala kanaan rizqii namaaf laaffisu dhiisanii wanta nama hin fayyanne gabbaruu?

ٱللَّهُ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ لِمَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ وَيَقْدِرُ لَهُۥٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾

â€œRabbiin gabroota Isaa keessaa nama fedheef rizqii balâ€™isa, [nama fedhe immoo] itti dhiphisa. Dhugumatti, Rabbiin waan hundaa Beekadha.â€• Suuratu Al-Ankabuut 29:62

Yommuu mushrikoonni Muslimoota hiyyummaan isaan gadi xiqqeessanii fi akkana jedhan: osoo haqa irra jiraattanii, hiyyeeyyi hin taatanii turtan.â€• Kuni fakkeessudha. Kaafirota keessas hiyyeeyyin ni jiru turan. Rabbiin fakkeessaa kana ni oofe. Akkasumas, yaada nama, â€œyoo godaanne baasii hin argannu.â€• jedhee yaadus ni oofa. Rabbiin Khaaliqa wantoota kanaa taâ€™uu erga amantanii, akkamitti Kan uumamtoonni hundi harka Isaa jiran, kan gabricha Isaa razzaquu hin dadhabne rizqii keessatti shakkituu? Kanaafu, aayah armaan oli (61) â€œ**Rabbiin gabroota Isaa keessaa nama fedheef rizqii balâ€™isa, [nama fedhe immoo] itti dhiphisa.â€•** Jedhuun wal qabsiise.

â€œRabbiin gabroota Isaa keessaa nama fedheef rizqii balâ€™isa, [nama fedhe immoo] itti dhiphisa.â€• (Kana jechuun Rabbiin namoota qormaatuuf gabroota Isaa keessaa nama fedheef rizqii balâ€™isa, nama fedhe immoo itti dhiphisa. Kuni hundi beekumsaa fi ogummaa (hikmaa) Isaa irratti kan hundaaâ€™edha.)

Dhimmi rizqii iimaanaa fi kufriin gargar hin taâ€™u. Balâ€™isuu fi dhiphisuun Isa irraayyi. Kanaafu, hiyyummaan nama gadi xiqqeessun hin jiru. Wanti hunduu murtii Isaatiin.[2]

Kaafironni fi namoonni iimaanni isaanii dadhabaa taâ€™ee baayâ€™inna rizqiitiin nama madaalu. Namni qabeenya baayâ€™ee qabaate kufrii hojjachuu yoo itti fufee, haqa irra waan jiru isaanitti fakkaata. Faallaa kanaa, qabeenya xiqqaa ykn hiyyeessa yoo taâ€™e sobarra waan jiru isaanitti fakkaata. Dubbiin akka isaan yaadani miti. Kaafirota keessas, Muslimoota keessas namni dureessi fi hiyyeessi ni jira. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa namoota qoruuf nama fedheef rizqii balâ€™isa, kan fedhe immoo itti dhiphisa. Nabii Suleymaan kana yommuu hubatu akkana jedhe: â€œâ€¦**Kuni tola Gooftaa kiyya irraa taâ€™eedha. Akka ani Isa galateefadhu moo hin galateefanne na qoruuf [qananii kana naaf kenne].**â€• (Suuratu Al-Naml 27:40)

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa yommuu qabeenya namaaf balâ€™isuu galata nama kanaa qora. Galata ni galcha moo hin galchu? Yommuu qabeenya itti dhiphisuu immoo obsa isaa qora. Ni obsa moo hin obsu?

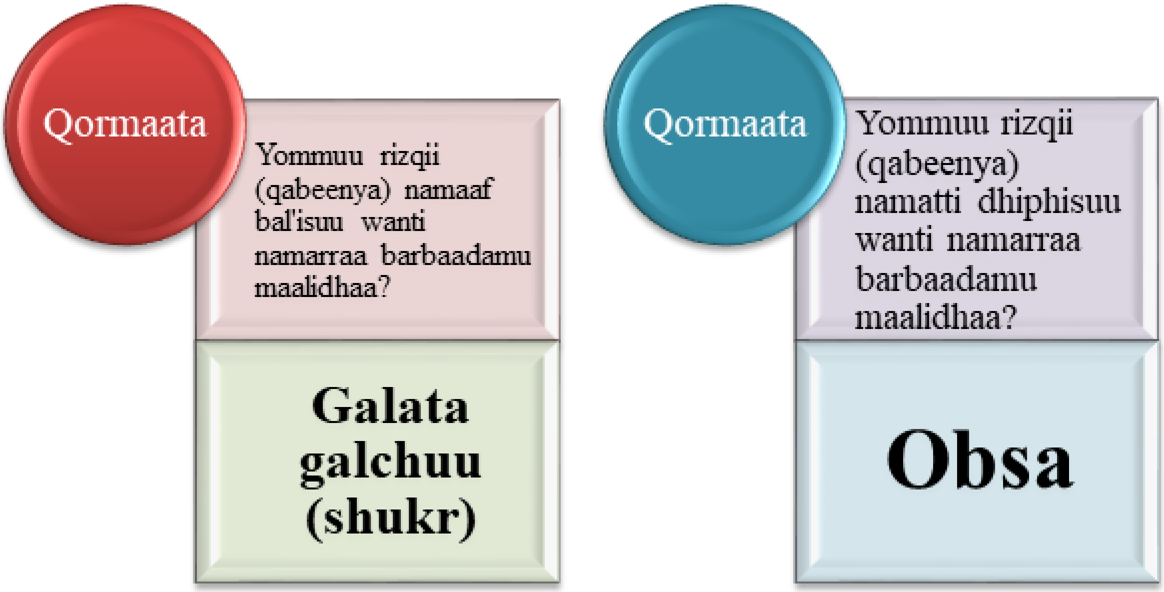

Rabbiif galata galchuun kan taâ€™u: qananiin Isarraa akka taâ€™e amanuu, arrabaan Isa faarsu, qalbiin Isaaf of gadi qabuu, wanta Inni jaallatu qananii saniin hojjachuu fi wanta Inni jibbuu ittiin hojjachuu dhiisudha. Fkn, namni dureessi qabeenyi inni qabu Rabbiin irraa akka taâ€™e yoo amane, Isa faarse, of tuuluu dhiisee qalbiin of gadi qabee fi hiyeeyyi yoo ittiin gargaare, galata galchee jechuudha. Obsuunis wanta itti ajajaman hojjachu itti fufuu, wanta irraa dhoowwaman dhiisu fi rakkoo nama qunnameef dallanuu dhiisudha. Fkn, namni qabeenyi itti dhiphate, hanna irraa yoo of qusate, obsee jiraa jechuudha.

﴿وَلَئِن سَأَلۡتَهُم مَّن نَّزَّلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَحۡيَا بِهِ ٱلۡأَرۡضَ مِنۢ بَعۡدِ
مَوۡتِهَا لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُۚ قُلِ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِۚ بَلۡ أَكۡثَرُهُمۡ لَا يَعۡقِلُونَ ٦٣﴾

â€œSamii irraa bishaan buusee dachii duâ€™a ishiitiin boodaa ittiin jiraachise eenyu?â€• jettee yoo isaan gaafatte, dhugumatti, â€œRabbii dhaâ€• jedhu. Jedhi, â€œFaaruun kan Rabbiiti.â€• Garuu irra hedduun isaanii hin hubatan.â€• Suuratu Al-Ankabuur 29:63

Namoota Rabbiin ala wanta biraa gabbaran akkana jettee yoo gaafatte: dumeessa irraa eenyutu bishaan buusee dachiin erga gogdee booda bishaan kanaan jiraachisaa?â€• dhugumatti, isaaniis, â€œkan kana hojjate Rabbiidhaâ€• jedhu. Dachii jiraachisuun biqiltoota ishii keessatti biqilchuudha.[3]

Jedhi, â€œFaaruun kan Rabbiiti.â€• Jedhi: Faaruun kan Rabbii jallinna irraa qajeelinna adda baasun ibsee fi soba mushrikoonni irra jiran ifa godheeti. Ammas jedhi: Faaruun kan Rabbii addunyaa oliitii fi gadii uumee, tooâ€™annaa isaaniitiin dhaabbate, isaaniif rizqii kenne, nama fedheef rizqii balâ€™isee fi nama fedhetti immoo dhiphiseeti.[4]

Al-Hamd (Faaruu) jechuun jaalachuu fi ol guddisuu waliin faarfamaa amaloota gugguutuun ibsuudha. Jaalalaa fi ol guddisuu kan jenneef jajuun akka keessaa bahuufi. Jajuun amaloota gugguutuun nama jajamu ibsuun taâ€™a. Garuu jaalala fi ol guddisuun taâ€™uu dandaâ€™a, jaalalli osoo hin jiraatin sababa sodaatin taâ€™uu dandaâ€™a. Namtichi mootii abbaa irree zaalima taâ€™e fuundura dhaabbachuun: â€œati mootii kabajamaa, tola oolaa, haqummaan hojjataa eenyullee hin miinedha.â€• yoo jedhe, kuni jajuudha. Garuu jaalalaa fi ol-guddisuu irraa kan maddee miti.

Garaagarummaan faaruu fi jajuu jidduu jiru: jajuun dhugaa jiruun walitti galuu dandaâ€™a, walitti galuu dhiisuus dandaâ€™a. Garuu faaruun dhugaa jiruun walitti galuun dirqama.[5]

Kanaafu, al-hamd (faaruun)- jaallachuu fi ol-guddisuun faarfamaa amaloota gugguutuun ibsuudha. Namni dhugaan â€œAlhamdulillah (Faaruun hundi kan Rabbiiti)â€• jedhu Rabbii oltaâ€™aa jaallatu fi ol-guddisuu qaba.

â€œGaruu irra hedduun isaanii hin hubatan.â€• Yaa nama gara Rabbiitti waamu! Mushrikoota baayâ€™ee irratti ragaalee dhaabuun shirkii isaanii achi gatuun Rabbiin malee Gooftaan biraa akka hin jirre, haqaan gabbaramaan Isa malee akka hin jirre ni amanan jettee hin dharraâ€™in. Kana irra, aqlii waan hin qabneef baayâ€™een isaanii soba isaanii irra turuu itti fufu.

Yaada sobaa abbooti irraa dhaalaniin sammuun isaanii waan haguuggameef beekumsa hin hubatan. (Dhimma amanti isaanii keessatti wanta isaan miidhuu fi fayyadu hin hubatan. Wallaalummaa isaanii irraa kan kaâ€™e, Rabbii gadiitti wanta biraa gabbaruun Rabbiitti waan dhiyaatan isaanitti fakkaata. sababa kanaan kan badanii fi ibidda keessatti yeroo hunda (zalaalami) kan turan taâ€™uu hin beekan.)[6]

Ammas, isaan fedhii isaanii qabuu hin dandaâ€™an. Sababni isaas, fedhiin lubbuu fi dharraan isaanii shirkii fi adeemsa keessatti wanta shirkiin wal qabateen garmalee kan walitti hidhameedha.[7]

Kitaabban wabii:

[1] Tafsiir Muyassar-403
[2] Tafsiir Qurxubii-16/386
[3] Tafsiiru Xabarii-18/439
[4] Tafsiir Saâ€™dii-746
[5] Tafsiir Qurâ€™aanil Kariim-Suuratu Ankabuut-fuula 385
[6] Tafsiiru Xabarii-18/439
[7] Maâ€™aariju tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburi-15/296

Date Created
August 24, 2020
Author
admin